

LĪBIEŠU VALODAS UN VĒSTURES PĒTĪJUMIEM VĒLTĪTS ŽURNĀLS

Renāte Blumberga

2014. g. vasaras nogalē klajā nāca Tartu Universitātes izdotā „Igauņu un somugru valodniecības žurnāla” īpašais numurs (*Eesti ja soome-ugri keeleteaduse ajakiri. Journal of Estonian and Finno-Ugric Linguistics. Vol. 5, No 1: Special issue „Studies on Livonian”*), kurā apkopoti jaunākie pētījumi par lībiešu valodu un vēsturi. Visi raksti publicēti angļu valodā ar kopsavilkumiem igauņu un lībiešu valodā, un žurnāls ir iekļauts starptautiskajā zinātnisko publikāciju bibliogrāfiskās un citēšanas informācijas datubāzē *Scopus*. Īpašā numura viesredaktori ir Tartu Universitātes profesors Karls Pajusalu (*Karl Pajusalu*) un šīs

pašas universitātes pētnieks Valts Ernštreits. Savukārt žurnālu sagatavoja Tartu Universitātes Igauņu un vispārīgās valodniecības institūta speciālisti, piepalīdzot Starptautiskajai lībiešu draugu biedrībai, Lībiešu kultūras centram un Latviešu valodas aģentūrai.

Žurnāla galvenā redaktora Urmasa Sutropa (*Urmas Sutrop*) un viesredaktora K. Pajusalu priekšvārdā ir atzīmēts, ka daļa no krājumā publicētajiem rakstiem balstās uz referātiem, kas nolasīti 2011. g. zinātniskajās konferencēs, kuras notika starptautiskā Lībiešu valodas un kultūras gada ietvaros, bet daļa ir pavisam jauni pētījumi. Tāpat atzīmēts, ka šis krājums ir kā apsveikums diviem jaunākās paaudzes lībiešu zinātniekiem, kuri pēdējos gados saņēmuši atzinību par saviem pētījumiem lībiešu jomā — Renātei Blumbergai sakarā ar 2013. g. Baltijas asamblejas balvu zinātnē un V. Ernštreitam sakarā ar Igaunijas Radu tautu programmas 2012. g. balvu.

Kopumā žurnālā ievietoti 15 raksti, kuru autori pārstāv piecas valstis — Igauniju, Latviju, Lielbritāniju, Somiju un Vāciju. Raksti tematiski sakārtoti trīs nodaļās. Pirmās nodaļas raksti veltīti lībiešu valodas areāla veidošanās vēsturei. Enna Ernitsa (*Enn Ernits*) rakstā aplūkoti lībiešu etnonīmi un personvārdi senākajos rakstītajos avotos. U. Sutrops savā rakstā „Lībiešu ainavas Vidzemes vēsturiskajā ģeogrāfijā un lībiešu cilšu iedalījums” aplūko 1792. g. anonīmi publicēto J. K. Švarca skatījumu uz Vidzemes vēsturisko ģeogrāfiju un salīdzina to ar tā laika un mūsdienu redzējumu. Aldura Vunka (*Aldur Vunk*) rakstā aplūkota Metsepoles lībiešu

vēsture 14.–17. gs. Nodaļu noslēdz Kristofera Mouslija (*Christopher Moseley*) pārdomas par to, vai lībiešu valoda ir pati apdraudētākā Eiropas valoda.

Krājuma otrā un plašākā nodaļa ir veltīta lībiešu valodas attīstībai un kontaktiem ar baltu valodām. V. Ernštreita un Guntas Kļavas kopējā pētījumā aplūkotas lībiešu un latviešu valodas kontaktu izraisītās gramatiskās izmaiņas abās valodās. Santra Jantunena (*Santra Jantunen*) publicējusi rakstu „Robeža starp produktīvo un neproduktīvo — vai lībiešu valodas frekventīvie darbības vārdi ir derivatīvi vai arī leksikalizējušies?” Arī Mīna Norvika (*Miina Norvik*) ir pievērsusies darbības vārdu problemātikai — viņa analizē predikātus, kas izsaka stāvokļa maiņu, un iesaka, kā tos izmantot nākotnes izteikšanai. K. Pajusalu rakstā ir salīdzināta Salacas lībiešu valoda ar Kurzemes lībiešu valodas rietumu un austrumu izloksni. Bet Lembits Vaba (*Lembit Vaba*) savā rakstā „Kuršu valodas elementi lībiešu valodā” analizē tos elementus dažādos valodas līmeņos, kurus lībieši varētu būt pārņēmuši no saviem kādreizējiem kaimiņiem kuršiem. Tīta Reina Vītso

(*Tiit-Rein Viitso*) rakstā ir parādītas konstrukcijas, kuras lībiešu valodā izmanto obligātuma, pienākuma un nepieciešamības izteikšanai. Savukārt Eberhards Vinklers (*Eberhard Winkler*) lasītājus iepazīstina ar aizguvumu slāņiem lībiešu valodā.

Trešajā nodaļā apkopoti raksti, kas sniedz informāciju par lībiešu valodas materiāliem un resursiem. R. Blumberga apraksta lībiešu valodas tekstus, kuri glabājas Igaunijas Literatūras muzeja Kultūrvēstures arhīva 175. jeb Oskara Loritsa fondā. Ojārs Bušs aplūko Dundagas pagasta lībiešu izcelsmes oronīmus jeb kalnu nosaukumus, kuri minēti Jura Plāķa 1936. g. publikācijā par Kurzemes toponīmiem. Savukārt Džeks Rūters (*Jack Rueter*) savā rakstā aplūko valodu tehnoloģiju iespējas un to, kas šajā jomā izdarīts uz 2012. g. izdotās Lībiešu-īgauņu-latviešu valodas vārdnīcas bāzes. Krājumu noslēdz Tūli Tuiskas (*Tuuli Tuisk*) pārskats par lībiešu valodas prozodijas pētījumiem.

Žurnāls visiem interesentiem ir pieejams arī bez maksas internetā: <http://jeful.ut.ee/index.php/JEFUL>.